

Korte samenvatting van mijn inleiding in Amsterdam

Titel: mijn leven is om mij heen.
Een biografische visie op dementie

Vanuit een biografisch perspectief is dementie geen ziekte, maar een fase in het leven. Dementieverschijnselen zijn niet voorbehouden aan ouderen, ook mensen van middelbare leeftijd kunnen in deze situatie terechtkomen.

Op het moment van je geboorte tref je de mensen aan die voor een zekere tijd je omgeving zullen zijn. In je latere leven zal deze cirkel zich uitbreiden tot de mensen die niet direct tot je familie behoren. Het zijn de mensen met wie je zult studeren, het doormaken van de lerende fase in het leven, met wie je zult samen werken, en met wie je gezamenlijk wijs zult worden.

De periode van dementie kondigt zich aan met het vergeten van namen, het niet meer direct thuis kunnen brengen van de mensen die je ontmoet. Vandaar uit zal de horizon zich langzaam vernauwen. Jij ervaart de kring om je heen als langzaam kleiner wordend. De werkelijkheid is dat die kring niet kleiner geworden is, maar voor jou steeds moeilijker bereikbaar. Het lijkt op een omgekeerd geboorteprocess. Maar er is een verschil: de groep vrienden en familieleden om je heen zijn niet de mensen die jou voorbereiden op de toekomst, ze zijn de voetafdrukken van een zich afsluitend leven.

Het ik blijft werkzaam in deze periode, zij het op andere wijze.

Het is niet meer jouw actieve dagelijks ik dat de scepter zwaait, het is, via de mensen om je heen, je hoger ik dat door de kring tot jou kan spreken en voor wie jij je langs nieuwe wegen verstaanbaar kunt maken.

Daarover wil ik in een paar woorden iets proberen te zeggen.

Het overvallen worden door dementie kan als een slag van het noodlot ervaren worden.

Een Chinees karakter zegt dan in onze woorden: „De kern, het wezen van je bestaan klopt aan je deur“

Als we deze woorden serieus nemen is er voor de „omstanders“ een grote taak weggelegd: het doorgronden van de bestaansredenen van de persoon die nu, dement en wel, in het midden van de cirkel staat.

Dat is de eerst verschijningsvorm van het mysterie dat zich hier voltrekt.

Ik wil er nog een andere Chinese uitspraak aan toevoegen: biografie betekent „het verhaal van de wijze waarop een ik-wezen zijn lot heeft ontmoet.“

In een biografie cursus die ik samen met Mineke Steensma heb gegeven in een bejaardentehuis zei een man van 86: „Ze zeggen dat mijn vrouw drie jaar geleden is overleden, maar ik weet daar niks meer van. Mijn geheugen wordt een beetje slechter. Maar dat is geen probleem: ik leef niet meer in het verleden, ik leef in het nu, elk moment opnieuw. Het is niet belangrijk of ik het over een uur nog weet, wat we hier bespreken. Er is elk moment van de dag een wijsheid om mij heen van waaruit ik leef en spreek. Het is belangrijk dat ik in het nu kan zijn en daar met jullie

allemaal een gesprek kan voeren.. Dat is belangrijk!“

Deze man leefde in een tijdsoort die ik „eeuwig nu“ zou willen noemen. Hij was absoluut niet zielig, hij was wie hij op dat moment kon zijn.

Bij dementerende lijkt de tijd zich van achteren af op te rollen, in de richting van het verleden.

Wat het meest recent is, verdwijnt het eerst uit het zicht.

De uitweg lijkt om steeds sneller achteruit te hollen, te proberen het geheugen op te frissen.

Dat is ongetwijfeld waardevol, maar het is een verloren strijd. Je wordt ingehaald .

Er was een mevrouw in deze cursus van 102 jaar oud. Zij vulde de bovengenoemde heer aan met de woorden: “Ja, dat is zo,...maar ik merk dat in elke minuut van het leven mijn hele leven besloten ligt. Dat is een ervaring die ik kan hebben zonder dat ik alle details van het verleden nog weet. Die weet ik niet, ik word vergeetachtig.“

Het lijkt er op dat de geografie van iemands leven langzaam een ander coördinatennet krijgt. Die coördinaten hebben meer verwantschap met het leven na de dood, dan met dat ervoor.

De grote opgave is: het met de hulpbehoevende leren leven binnen de nieuwe coördinaten.

Dan wordt het weer waar, dat het leven om je heen is en kun je samen leven in de adem van een drempelovergang, een inwijding.

Er is een wijdeling en een hiërofant. De leerling en de meester. Hier is nu de grote vraag: hoe is de rolverdeling tussen de mantelzorger en de client, wie is de leerling, wie de meester?

Het is niet makkelijk, omgaan met iemand die wanhopig is, woedend, beschuldigend, scheldend, tegen deuren en kasten schoppend, onverstaanbare verwensingen uitend...

Wat is er aan de hand?

Een onverwachte gast: de dubbelganger verschijnt. Voor de kring rond een dementerende wordt de situatie onverwacht transparant. Wat zich los wil maken trekt zich terug, wat moeilijk mee kan en bevrijd wil worden, -al een heel leven lang!-, wordt zichtbaar. De esoteriek van dementie.

Een grondhouding in de begeleiding, die recht doet aan deze visie op dementie, kun je nauwelijks alleen opbrengen. Daar heb je een kring voor nodig die samen een leerweg gaat, die leidt van zorgen voor, naar samen leven met.

Rinke Visser